

ROMÂNIA

Avocatul Poporului

Str. George Vraca nr. 8, Sector 1, București
www.avp.ro

Tel.: +40-21-312.71.01, Fax: +40-21-312.49.21, E-mail: avp@avp.ro
Tel. dispecerat: +40-21-312.71.34, E-mail: petitii@avp.ro

Doamnei Maria Monica Gubernat,
Președinte al Consiliului Național al Audiovizualului

AVOCATUL POPORULUI
REGISTRATURĂ GENERALĂ
IEȘIRE Nr. 4780 / 11. MAR. 2020

RECOMANDAREA

Nr. 76. din 11. martie 2020

**Privind respectarea dreptului de acces la serviciile media audiovizuale
al persoanelor cu dizabilități de auz**

În temeiul art. 16 alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, raportat la prevederile art. 50 din Constituția României vizând protecția specială a persoanelor cu handicap, Avocatul Poporului **s-a sesizat din oficiu privitor la modul în care programele informative ale televiziunilor sunt adaptate pentru persoanele cu deficiențe de auz din România.** Sesizarea din oficiu s-a făcut în baza aspectelor prezentate, pe rețeaua de socializare Facebook, de o persoană provenind dintr-o familie în care ambii părinți sunt surzi: aceasta trăgea un semnal de alarmă cu privire la **calitatea slabă a traducerilor efectuate de interpreții mimico-gestuali la televiziunile din România și la subdimensionarea ferestrei din ecranul TV, dedicate interpretului.**

Având în vedere aspectele prezentate în spațiul public și față de prevederile art.50 și art. 31 din Constituția României privind protecția persoanelor cu handicap și, respectiv, dreptul la informație, în conformitate cu art. 59 din Constituția României, instituția Avocatul Poporului a întreprins demersuri instituționale pe lângă: **Consiliul Național al Audiovizualului (CNA)**, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (**ANDPDCA**) și Asociația Națională a Surzilor din România (**ANSR**), pentru a afla dacă au

mai fost primite sesizări cu privire la acuratețea traducerilor interpreților mimico-gestuali care activează în televiziuni și pentru lămuriri privind desfășurarea procedurii de autorizare și de selecție a acestor interpreți și dimensionarea ferestrei din ecranul TV alocate interpretului mimico-gestual.

Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (ANDPDCA) prin adresa înregistrată la Avocatul Poporului sub nr. 3738/26.02.2020, ne-a informat, în esență, că **autorizarea interpreților de limbaj mimico-gestual** s-a făcut în conformitate cu condițiile prevăzute în *Metodologia de autorizare a interpreților limbajului mimico-gestual și a interpreților limbajului specific persoanei cu surdocecitate*, aprobată prin *Ordin al ministrului muncii, familiei și egalității de șanse, al președintelui Autorității Naționale pentru Persoanele cu Handicap și al ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 671/1640/61 / 2007*, cu modificările și completările ulterioare.

Angajarea ca interpret al limbajului mimico-gestual se realizează doar în baza **autorizației pentru exercitarea profesiei de interpret al limbajului mimico-gestual**, eliberată de Comisia de autorizare, care funcționează pe lângă Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități Copii și Adopții, **în baza documentului care atestă pregătirea în limbaj mimico-gestual**, eliberat în condițiile Ordonanței nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, republicată.

Nu au existat plângeri punctuale care să vizeze **slaba calitate a prestațiilor interpreților mimico-gestuali** în cadrul programelor de televiziune și care să facă necesară verificarea legalității documentelor din care reiese pregătirea în limbaj mimico-gestual, de către Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții.

Consiliul National al Audiovizualului (CNA), prin adresa 2229/06.02.2020, ne-a răspuns că a solicitat principalelor televiziuni cu acoperire națională puncte de vedere, cu privire la angajarea interpretului mimico-gestual și dimensiunea ferestrei alocate acestuia. Totodată, a menționat că, în cursul anului 2019, în vederea respectării dispozițiilor cu privire la interpretarea în limbaj mimico-gestual și prin titrare sincron, pentru asigurarea dreptului de acces la serviciile media audiovizuale al persoanelor cu deficiențe de auz, potrivit Legii nr. 504/2002 a audiovizualului, mai multe posturi TV cu difuzare națională au primit câte o somație publică, cerându-li-se ca, în termen de 60 de zile, să intre în legalitate (Deciziile CNA nr. 412, 413, 414 și 415 din 14.05.2019). De asemenea, 21 de scrisori de atenționare au fost transmise și radiodifuzorilor locali și regionali. Pentru a veni în sprijinul posturilor de televiziune, CNA a publicat, pe prima pagină a site-ului său, Instrucțiunea nr. 2 din 18.06.2015,

referitoare la aplicarea dispozițiilor art. 42¹ din Legea audiovizualului și a atașat lista cu interpreții în limbaj mimico-gestual autorizați, pusă la dispoziție de ANSR.

Ca și ANDPDCA, Consiliul Național al Audiovizualului ne-a informat că nu au fost primite plângeri cu privire la prestația interpreților de limbaj mimico-gestual.

Referitor la dimensiunea ferestrei alocate interpretului mimico-gestual, din răspunsurile televiziunilor reiese că aceasta "este de 5% din suprafața vizibilă a ecranului ceea ce asigură o recepție corespunzătoare persoanelor cu deficiențe auditive" (Kanal D), "aproximativ 6,5% din suprafața totală a ecranului, permițând vizionarea în bune condiții" (TVR Timișoara), "considerăm ca este suficient de mare și de vizibilă" (B1 TV), "corespunde cerințelor de lizibilitate" (Digi24), "face parte din pachetul grafic specific fiecărei televiziuni", pentru că "nu există reglementări în acest sens" (România TV).

Asociația Națională a Surzilor din România (ANSR) ne-a răspuns prin adresa nr.1869/06.02.2020. Din răspuns rezultă că nici la nivelul ANSR nu au fost înregistrate plângeri referitoare la calitatea serviciilor de interpretare prestate de interpreții mimico-gestuali în cadrul programelor difuzate de posturile de televiziune din România. Asociația subliniază însă faptul că, în prezent, limbajul mimico-gestual românesc nu este standardizat. Există diferențe importante privind execuția sau forma semnelor de la o regiune la alta, dar și diferențe între generații. Standardizarea ar presupune delimitarea acelor semne (gesturi) care să servească drept norme și care, împreună, să devină o „limbă literară a semnelor", care să poată fi folosită în instituțiile de învățământ special sau în formarea de interpreți. Asociația arată că eforturi de standardizare au existat, în diferite zone ale țării, dar ele nu pot fi conjugate din lipsa fondurilor necesare unei astfel de cercetări, fapt ce ar reclama "intervenția coordonată a autorităților, pentru a se crea cadrul oficial de standardizare a limbii semnelor române".

Cât privește problema dimensionării ferestrei dedicate interpretului, ANSR consideră că unele televiziuni alocă un spațiu inadecvat din suprafața totală a ecranului și apreciază că dimensiunea redusă a dreptunghiului dedicat interpretului, coroborată cu plasarea lui în colțul de jos al ecranului, nu asigură urmărirea cu lejeritate a mesajelor mimico-gestuale transmise prin intermediul acestuia. În opinia ANSR, în mod ideal, interpretul ar trebui să aibă alocat un spațiu de 1/3 din suprafața totală a ecranului.

ANSR arată că un pas înainte în ce privește accesibilizarea informației pentru integrarea socială și culturală a persoanelor cu deficiențe de auz a fost făcut prin *Legea 103/2014 pentru modificarea și completarea Legii Audiovizualului nr. 504/2002*, care prevede **obligativitatea televiziunilor cu acoperire națională de a asigura, zilnic, cel puțin 30 de minute de**

programe de știri sau dezbateri și analize pe teme politice sau economice interpretate în limbaj mimico-gestual. Unele posturi de televiziune au implementat însă cu întârziere aceste prevederi, iar altele deloc. Asociația atrage atenția și asupra importanței **orei de difuzare a programelor dedicate persoanelor cu deficiențe de auz.**

CONCLUZII

1. Chiar dacă nu au existat până acum reclamații oficiale, **problema acurateții traducerilor în limbaj mimico-gestual** trebuie avută în vedere de autoritățile competente, pe de o parte, pentru a preîntâmpina o încălcare a dreptului de acces la informație al comunității persoanelor cu dizabilități de auz, pe de alta pentru că este vorba despre un conținut difuzat în audiovizual fără a fi supus vreunei forme de verificare.

Din răspunsurile televiziunilor rezultă că doar TVR Cluj are încheiat un contract de colaborare cu o asociație a interpreților autorizați în limbaj mimico-gestual (AMALMG), cu sediul în Cluj-Napoca, vizând interpretarea emisiunilor în limbaj mimico-gestual, în baza căruia este garantată transmiterea corectă a informației în cadrul emisiunilor Studioului Teritorial de Televiziune Cluj. Acesta ar putea constitui un **caz de bună practică pe care Consiliului Național al Audiovizualului, în dubla sa calitate, de garant al interesului public și de unică autoritate de reglementare în domeniul serviciilor privind programele audiovizuale, ar trebui să îl ia în considerare la stabilirea unor măsuri privind supravegherea acestui tip de conținut difuzat în audio-vizual.**

Tot astfel, CNA ar putea face apel la Asociația Națională a Surzilor din România cu care să stabilească o colaborare similară celei stabilite cu Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” al Academiei Române, pentru monitorizarea cu privire la calitatea limbii române folosite în audiovizual. În momentul de față, Consiliul Național al Audiovizualului nu supraveghează calitatea conținutului acestor interpretări mimico-gestuale întrucât ”nu are o persoană autorizată care să monitorizeze prestația interpreților în limbaj mimico-gestual”.

2. Referitor la **respectarea prevederilor legale privind accesul persoanelor cu deficiențe de auz la informațiile transmise în mediul audiovizual**, în ciuda bunelor măsuri luate de CNA, din punctele de vedere exprimate de reprezentanții stațiilor TV, rezultă că **nu toate televiziunile au angajat un interpret mimico-gestual.** Or, la șase ani de la instituirea prevederilor legale privind adaptarea programelor de televiziune pentru persoanele cu dizabilități auditive, nu mai pot fi primite susțineri potrivit cărora o televiziune nu are un interpret mimico-gestual pentru că se află ”**încă în proces de selecție**” și ”**eventualii doritori se lasă așteptați**” (Realitatea Plus) sau pentru că ”**tehnologia necesară pentru a realiza**

interpretarea prin subtitrare, presupunea achiziționarea și implementarea de echipament, soft și costuri suplimentare mari” (Antena Group).

Nici argumentele aduse de societatea care deține Național TV, în susținerea faptului că nu are posibilitatea unui traducător mimico-gestual, nu sunt conforme cu legea. Nu are nicio relevanță dacă jurnalele sunt ”niciunul mai mare de 30 de minute”, ”fără prezentator, alcătuite din știri de actualitate montate” ori că ”nu sunt în direct, ci sunt premiere”, pentru că **momentul interpretului se poate înregistra și monta în aceleași condiții cu jurnalul.**

În exercitarea atribuțiilor sale legale, CNA-ul poate și trebuie să ia măsuri adecvate pentru ca prevederile legale privind respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități auditive să fie corect și deplin implementate

3. Cât privește **fereastra dedicată interpretului mimico-gestual**, răspunsul televiziunilor atrage atenția asupra faptului că aceasta **nu este reglementată și nu există criterii certe pe baza cărora să se poată constata dacă dimensiunea ferestrei este corespunzătoare, fiind lăsată la aprecierea fiecărei televiziuni.**

În lipsa unei reglementări, este posibil ca aprecierea ”corespunderii” să fie făcută nu în relație cu bunăstarea persoanelor cu dizabilități de auz, al căror acces la informație se urmărește prin amplasarea ferestrei interpretului mimico-gestual, ci în relație cu interesele televiziunilor.

În considerarea celor de mai sus și având în vedere:

- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în special art. 9 punctul 1, potrivit căruia, *pentru a da persoanelor cu dizabilități posibilitatea să trăiască independent și să participe pe deplin la toate aspectele vieții, statele părți vor lua măsurile adecvate (...).*
- punctul 46 al Preambulului Directivei 2010/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului, din 10 martie 2010, privind coordonarea anumitor dispoziții stabilite prin acte cu putere de lege sau acte administrative în cadrul statelor membre, cu privire la furnizarea de servicii mass-media audiovizuale (Directiva serviciilor mass-media audiovizuale), *Dreptul persoanelor cu dizabilități (...) de a participa și de a se integra în viața socială și culturală a Uniunii este legat în mod indisolubil de furnizarea de servicii media audiovizuale accesibile. Modalitățile de realizare a accesibilizării includ, fără a se limita la acestea, limbajul semnelor, subtitrarea, audiodescrierea și navigarea prin meniuri care pot fi înțelese ușor.*
- că, potrivit art.50 din Constituția României privind protecția persoanelor cu handicap, statul asigură realizarea unei politici naționale de egalitate a șanselor, în vederea participării efective a persoanelor cu handicap la viața comunității;

- că dreptul de a accesa serviciile media audiovizuale se află în strânsă legătură cu accesul persoanelor surde la informație, dreptul la informație fiind prevăzut de art. 31 din Constituția României;
- prevederile art. 88 din *Legea 504/2002 a audiovizualului*, potrivit cărora ”supravegherea respectării, controlul îndeplinirii obligațiilor și sancționarea încălcării prevederilor prezentei legi, precum și a deciziilor și instrucțiunilor cu caracter normativ emise în baza și pentru aplicarea acesteia revin Consiliului”.

În temeiul prevederilor art. 59 din Constituția României, coroborate cu prevederile art. 24 alin (1) din *Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată*, în vederea realizării scopului său constituțional și legal, Avocatul Poporului emite prezenta:

RECOMANDARE

Conducerea Consiliului Național al Audiovizualului, în exercitarea atribuțiilor sale, va dispune :

- Conformarea tuturor televiziunilor la prevederile legale cuprinse în Capitolul III - Protecția persoanelor cu handicap de auz al Legii audiovizualului nr. 504/2002;
- Standardizarea dimensiunilor ferestrei alocate de televiziuni interpretului mimico-gestual, avându-se în vedere nevoile persoanelor cu dizabilități de auz din România;
- Monitorizarea prestației interpreților mimico-gestuali în cadrul programelor difuzate de televiziuni;
- Informarea instituției Avocatul Poporului, în termen legal, cu privire la măsurile luate.

AVOCATUL POPORULUI,

